

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi poli.

List za šolo in dom.

Veljá
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 15.

V Ljubljani 1. avgusta 1872.

Tečaj XII.

Stoletnica c. kr. založbe šolskih knjig.

13. junija t. l. praznovala je c. kr. založba šolskih knjig svojo stoletnico.

Neumerljiva cesarica Marija Terezija je vstanovila ta važen in dobrodejen zavod.

Glavne reči pri šolstvu, ktere je cesarica Marija Terezija oživila, so prvič, da je vstanovila šolski zavod, drugič da je skerbela, povsod za edinstvo pri šolskih knjigah. Te dobri reči živite še sedaj. C. k. založba šolskih knjig še sedaj šolske knjige izdaja in prodaja.

Možje, poklicani k vstanovi ljudske šole, spoznali so, da ni zadosti, da se šolske knjige kar le spisujejo, marveč, da se preskerbi zavod, kateri bi tiskal šolske knjige ter jih vedno imel v zalogi in jih posamesnim šolam prodajal prav po nizki ceni.

Zagotoviti izdajo šolskih knjig, dobil je šolski zavod, kateri je imel perve stroške pri izdaji, izključljivo naj višjo privilegijo za samoprodajo, tako, da razen šolske zaloge nihče ni smel zapovedanih šolskih knjig izdevati in ž njimi teržiti. Tako je dobival šolski zavod potrebnih dohodkov, in kar je nesla šolska založba, dajalo se je zopet šolstvu.

Tako je bila 13. junija l. 1772. vstanovljena c. k. založba šolskih bukev na Dunaji. Iz pravega je bil sklenjen z dunajsko normalno glavno šolo v eni hiši pri sv. Ani, kjer je sedaj, zarad tega so imenovali to založbo „založbo nemške šole.“

Že takrat je veljalo načelno vodilo: cena izdanih šolskih knjig naj bo, kar le moč, nizka in nekaj teh knjig naj se podaruje otrokom ubogih staršev. To vodilo še danes veljá: kar založba prevzame, je prav po nizki ceni, in vsako leto se delé knjige ubožnim šolskim otrokom.

Pri začetku je imel šolski zavod izključljivo privilegijo za založbo šolskih knjig po vseh dednih (avstrijskih) deželah. Še le l. 1775. je

dobila marska šolska komisija privoljenje, da sme ponatiskovati knjige, potrebne za šole na Marskem, in kmali je dovolila cesarica Marija Terezija tudi drugim normalnim šolam po kronovinah privilegijo, da smejo pod nekaterimi pogoji tiskati šolske knjige, ktere v deželi potrebujejo, ker namreč tiskarnica normalne šole ne more v pravem času natisniti toliko knjig, kolikor jih je povsod potreba in ker se tudi zavoljo razpošiljanja njih cena vikša.

Tako so nastale šolske založbe na Kranjskem in Českem l. 1775, na Marskem, Tirolskem in v Freiburg-u v Breisgau-u l. 1778. v Caliciji l. 1777.

Perva knjižica iz c. k. dunajske založbe je bil mali „Saganski katekizem“ od l. 1772., in še le l. 1776. je bilo 48 raznih knjig, l. 1780. pa nad 100. Te knjige so bile ali za trivialne šole, ali pa so bili katekizmi, zgodbe sv. pisma, evangeljske bukve, berila, lepopisni zgledi in računice, ali tudi za razširjeni poduk na normalnih in glavnih šolah, kakor slovnica, pravopisje, navodi za pisma pisati, zemljepisje, zgodovina, naravopisje, kmetijstvo, mehanika, merstvo, stavbino risanje, ali pa pomočne knjige za učitelje.

L. 1807. je prevzela založba za ljudske šolske knjige tudi založbo in prodajo za gimnazijalske knjige, ker z naj višim sklepom 27. avgusta 1788 je dobil učni zavod izključljivo privilegijo za tisk in prodajo gimnazijalskih knjig.

Načelo, vladajoče pri šolski založbi, preskerbovati in prodaja knjige, kolikor mogoče dobre in terdne, pa tudi po nizki ceni, je pripeljalo l. 1846. do drugega načela, da preskerbovanje šolskih knjig ne sme biti na korist državnih prihodkov; to je izrečeno v naj višjem sklepu dne 21. februarja l. 1846. Vsled tega je nehala l. 1850. založbina privilegija šolskega zavoda za knjige na gimnazijah, kakor tudi za knjige v rabi na samostalnih višjih in nižjih realkah, konec leta 1864. pa tudi na nesamostalnih realkah in z ministerijalno odloko dné 22. novembra 1867. je bilo izrečeno načelo, da privilegija šolske založbe dopušča izjeme, in da se smejo v šoli tudi rabiti knjige, ki izidejo v zasebni založbi.

L. 1850. so založbo ljudskih šolskih knjig za vse kronovine, izvzemši Česke, na Dunaji združili, tako da so nehali šolski zavodi v Budi, v Terstu in v Milanu, iz tega tudi izhaja, da šolska založba zalaga knjige (Lehrtext) v vseh avstrijskih jezikih — namreč v nemškem, talijanskem, českem, poljskem, rusinskem, slovenskem, hrovaškem, cerkveno-slovanskem, ogerskem, rumunskem in hebrejskem in da se je število izdanih knjig od leta do leta velikansko povzdigovalo; l. 1850. je bilo izdanih knjig 703.602; l. 1860. pa 2,213.910.

L. 1860. je odpadla založba za Ogersko in Erdeljsko in Lombardo-Beneško, in l. 1864. je dobil Stauropigianov zavod v Lvovu pravico, iz-

dajati rusinske šolske knjige. Vsled tega se je število od l. 1860. (2,213.910), l. 1872. znižalo na 1,745.688. Če se vendar primerja prodaja l. 1850. s prodajo l. 1870., vidimo, da je to število razprodanih šolskih knjig v dveh desetletjih (od 703.602 na 1,745.688) v navadnih razmerah več ko za polovico naraslo.

Deržavna šolska postava 14. maja 1869 je sicer odpravila izključljivo privilegijo šolske založbe na Dunaji, kar se tiče ljudskih šolskih knjig, ker po §. 8 se rabijo v ljudskih šolah berila in knjige, kakoršne izvoli okrajno šolsko nadzorništvo, kakor hitro po zaslišanji deželne šolske oblasti spozná, da se smejo dopuščati. Za meščanske šole pa učiteljski shod stavi nasvete, katere učne knjige in berila naj se rabijo. Po tem takem pridejo s privoljenjem ministrovim večkrat v šolo knjige, katere so zasebniki založili; iz tega se pa tudi razlaga, zakaj da se je število razposlanih šolskih knjig od l. 1870. (1,745.688) znižalo l. 1871. na 1,623.824, v tej meri pa tudi knjige za uboge učence.

Šolska založba je zavezana, vsako leto določeno število kot knjige za uboge učence ljudskim šolam podariti. V podlago se vzame to, koliko se je preteklo leto knjig razprodalo in 25 odstotkov vrednosti razprodanih knjig jemlje se v podlago za prihodnje leto. Deželno šolsko svetovalstvo oziroma okrajno šolsko svetovalstvo določi, kakošne knjige naj se oddajo za vsaki šolski kraj, po tej svoti, ktera se je za vsako deželo odločila in spoznala.

Ker pa pri založbi šolskih knjig, dasiravno se po ceni prodajajo in se jih veliko za uboge učence oddá, vendar vsako leto nekaj ostaja, tako se pridobitki, kateri so se prigospodarili, razpošiljajo normalnim zavodom v posamesne dežele; merodajavno je število knjig, katero se je v te dežele spečalo in to, kar se razpošilja, je vsakoletni prihodek normalnim šolskim zavodom.

L. 1864. je bilo teh denarjev 32.986 gl. 39 kr., l. 1866 so ti denarji narasli na 60.000 gl., padali pa so vsako leto, tako, da je bilo l. 1870. 28.027 gl. 70 kr. in l. 1871. samo 24.328 gl.

Teh denarjev pride na Kranjskem za poslednje leto 1241 gl. 43 kr.

Z opravištvom c. k. založbe šolskih bukev na Dunaji je zvezana tudi tako imenovana katehetovska ali fajmoštra Sauter-jeva založba. Da se zbuja duh za katehetiko in v tej reči vpliv na ljudstvo, je vtemeljal ljudoljubni fajmošter iz Fischamend-a P. Sauter, po rodu Tirolec, l. 1696. svoto 2000 gl., pozneje je dodal še 650 gl. in je prepustil to vstanovo jezuitarskemu samostanu pri sv. Ani na Dunaji s to določbo, da se od obresti vsako leto desetina prišteva kapitalu, drugih 9 desetín naj se obrača za nakupovanje katehetičnih in pobožnih knjig in to naj se dvakrat na leto razdeljuje med kerščansko-katoliško ljudstvo. Ta samostan je prav goreče skerbél, da se ohranjuje in pomnožuje ta

vstava, od ktere se je kapital vedno naraščal, in iz ktere je vsako leto na tisuče pobožnih knjig prišlo med mladino in otroke.

Ko je bil odpravljen jezuitarski red, je bila vverstena tako imenovana katehetična knjigarna pri sv. Ani c. k. založbi šolskih bukev, založba je tudi prevzela dolžnost, zvesto spolnovati namene vstanovnika, in da se pospešuje vednost v kerščanskem nauku, tudi natisniti dati pripravne spise, ter jih razdeliti duhovnim učenikom mladine in fajmoštrom. Konec l. 1870. je bila vstanova, ktero oskerbuje c. k. sp. avstr. deželna vlada, 130.000 gl.

Deseti del letnih obresti prišteva se h kapitalu, od ostanka pa se tretjina po določbi slav. ministerjalnega ukaza 20. decembra 1851 št. 2557 odrajta vodstvu c. k. založbe šolskih bukev pod imenom „katehetična tretjina“; to se rabi nekaj za izdavo katehetičnih spisov in pobožnih knjig, v naj novejših časih pa se podelé tudi na novo napravljenim šolskim knjižnicam.

Iz vsega tega se vidi, kako tesno sta zvezana c. k. založba šolskih bukev in avstrijsko šolstvo in kako imenitno vpliva na povzdigo ljudske omike. Že celo stoletje razvija svoje blagodejno človekoljubno delovanje na neizmerno korist ljudstev, katerih dušno in materialno blagostanje pospešuje in tako opravičuje pričakovanje, ktero je slavna vtemeljiteljica stavila na ta dobrodejni zavod.

Da se obhaja stoletnica na prav blagonosni način, razpisuje c. k. založba šolskih knjig s privoljenjem naučnega ministerstva dvoje daril, in sicer prvo za spisovanje rōčne knjige za odgojo in poduk za učitelje in učiteljice po učilnicah, druge pa za spisovanje ali slovnice ali slovstvenih knjig za poduk v nemškem, talijanskem, českem, poljskem, rusinskem, slovenskem, serbo-hrovaškem in rumunskem jezиковem poduku na c. k. učilnicah za učitelje in učiteljice; za prve je odločenih 600 gl. kot častno darilo in za druge posamesno za vsake 300 gl., zraven pa še nagrada pisateljeva, kakor se bo pogodilo, ko se bo izročilo obdarovano delo c. k. šolski založbi. Rokopisi se pošiljajo slavnemu naučnemu ministerstvu do konca decembra l. 1873.

Ponavljjanje.

(Konec.)

Ako učitelj spolnuje imenovano podučevalno vodilo, tedaj ga ono opominja: Pri ponavljanji se daljé oziraj na posamesne pervine poglavitne reči!

Da se postavi terdno poslopje, je pred vsem drugim treba dobre podlage in podstave. Ako je podstava dobra, smo si svesti, da bode vse

poslopje stanovitno in dobro; ako je pa podstava slaba, ne more biti zgornje zidanje stanovitno, terdno in zanesljivo, ako je bilo tudi z najboljše priprave izdelano, ker zgornji stavbi manjka terpežnosti, stanovitnosti in prave podpore. Kar je podstava pri hiši, to je začetni nauk za skupni nauk; ta je poglavitna reč, podstava! Ako podstava ni prava in zanesljiva, tedaj ne more učitelj s potrebno gotovostjo dalje podučevati. Zato je pa za omiko in izobraženje prvi nauk, prava in stanovitna podstava naj prvi pogoj. Ako se je na tej stopinji prav podučevalo, tedaj si bodimo svesti, da smo skerbeli in razširjali pravo omiko in izobraževanje, ako pa ne, potem ne pričakujmo na poznejših stopinjah veselega izida. Zato, ker prvemu nauku prištevajo po pravici toliko veljavo, zahtevajo tudi vselej in povsodi modri in skušeni odgojitelji in možje za prvo podučevanje naj izverstniše učitelje, kajti za začetnike so izverstni in spretni učitelji naj boljši. Kar veljá od začetnega nauka za skupni nauk, ravno to veljá tudi od pervin za posamesne šolske nauke. Pri vsakem nauku je začetek glavna stvar, katero je treba vselej vsestransko obdelati, da si učenci stanovitno prisvojijo vse, ker sicer v resnici kaj izverstnega in vrednega od njih pričakovati ne moremo. Brez terdnega in dobrega obdelovanja pervin, si učenci od vsega le kaj malo prisvojé, ostanejo vedno negotovi tapajo v tami, in ne zadenejo prave. Pri kolikih ljudeh je po takem napečnem ravnanji podstava prvega nauka slaba! Kako odgovoren je zato učiteljski stan od naj resnobniše strani premišljevat, da se svoje odgovornosti zavedamo, kar nas bode nagibalo, da se posebno z začetnim ukom toliko časa resnobno pečamo, dokler se pri učencih tako rekoč v meso in kri ne spremeni.

Ako je tedaj začetni nauk pri vsakem nauku toliko važen, je gotovo pri ponavljanji še bolj, ako hočemo, da bode podstava dobra. Ako začetnega nauka skerbno ne ponavljamo, tedaj se godi dušni stavbi, katero namerava učitelj po svojem nauku postaviti, kakor uni, ktere podstava je slaba; vse poslopje se razruši in podere na sramoto mojstra in škodo posestnika; taka se godí poslednjič učitelju in učencem.

Dalje naj se pri ponavljanji tudi na to gleda, da se združuje bližnje eno z drugim. To zahtevanje opravičuje že prizadevanje sedanje dobe po zedinvi vsega podučevanja, in ker je ponavljanje le namen podučevanje pospeševati, podpirati in resnično vspešnega storiti, je menda dovolj jasno to zahtevanje. Združevanje in zvezanje bližnjega z drugim pri ponavljanji je prvič že zato velike vrednosti, ker po tem združevanji je mogoče učitelju več obdelane učilne snove po njenih poglavitnih straneh ob enem oživljati in vterjevati. Da bi si učenci obravnane učilne snove globoko in terdno prilastili, se tudi ne more zagotoviti, ker je to velik zadržek, da, ako se na ta način ponavlja, pride med posamesna poglavja in oddelke daljši ali krajši čas, kar pa le pozabljivost pospešuje.

Bolje zagotovilo, da so si učenci učilno snov dobro zapomnili in privojili, nam donaša ponavljanje, ako se bližnje z drugim združuje, kajti po tem združevanju bližnjega odstranimo v času in oddaljenosti ležeči zaderžek, in pozabljivost in razkosanost posamesnih oddelkov se na ta način obvaruje.

Združevanje bližnjega eno z drugim donaša pa dalje še ta dobiček, da se potem učenci o naukih vedno bolj zavedajo. Kolikor več svetlobe ima kaka reč, toliko jasniše se more pregledati. S takimi razsvitlenimi žarki naj se bližnje strani potem primerjajo, na ta način najdene in s ponavljajočim predmetom združene, postanejo one pred dušnim očesom jasniše in svitlejše, kakor bi se to brez združevanja zgodilo. Kjer pa je svetloba, tam se lahko zavedamo, in nam ni treba v tami tapati. Pred dušnim tapanjem pa lahko učence ohranimo in obvarujemo edino z združevanjem bližnjih reči.

Po združevanju pa postane dalje ponavljanje živo in budivno, nekaka enoličnost se odstrani, kar vse učence spodbuja, in bi se brez združevanja ne zgodilo. V tem smislu pripomore združevanje bližnjega eno z drugim tudi nekoliko spolnovanje že drugod omenjeno zahtevanje: Ponavljaj mikavno!

Govorili smo do sedaj od ponavljanja, kolikor je pri podučevanju sploh potrebno in kako naj se ponavlja, da na ta način obdelano učilno snov vterjujemo, ter postane ona tako učenceva vedna lastnina. Zato pa je potreba posamesnih ur. Razun ponavljanja v odločenih urah ponavlja se tudi v manjši meri, ako še neznano in novo učilno snov učencem podučevavno predstavljamo. In tako dospemo do šestega pravila, katero se glasi: Ako začneš kako novo in še neznano stvar podučevati, tedaj privedljalj in porabi vse, kar razsvitljuje in pojasnuje novo reč! Neznano postane po znanem jasno in razumljivo, kar služi v razumljenje duha, po pravilu: od znanega do neznanega. Znano je, da vselej, kedar človek kaj novega in neznanega vidi, vselej to nekako na že znano opira in s tem primerja, ter tako tamne strani si razsvitli in pojasni in lažje razumi in zapopade. Ta zakon se zveršuje povsodi, kajti vse je v razvoji človeškega duha, pravi Diesterweg, neznano sledi znanemu, se s tem primerja in združuje, da se tako neznanega polastimo in se ono znano naredimo. „Druge poti ni za izobraževanje in omiko“. Nadejamo se, da sleherni iz vsega tega posname, važnost in potrebo ponavljanja, in kako je treba ponavljati z naj večo previdnostjo in skerblijvostjo, da vse naše prizadevanje in podučevanje kolikor mogoče obilni in blagoviti sad donaša.

Govekar.

Gospodarski nauk.

Reja govede.

(Konec.)

Med kervotokom se kiselec veže na ogljec, ki je v kervi, ter se spremeni v ogljeno kislino ($C O_2$). — Ogljec (Carbon) tedaj zgori do ogljene kisline, kakor oglje v dotiki s zračnim kislecem na ognjišči. Kakor tù, se tudi v truplu pri tej priliki zbuja gorkota, ki je pa neodvisna od zračne toplote. Pri zdravi živali se šteje telesna gorkota na 29 — 31° R.

Od kervi stopi v truplo skozi tanke nitkaste posodice (žilice) toliko, kolikor je za vzdrževanje in rejo posamesnih mišic, kosti, kit in kožic potrebno. Vsa druga kri se pa z ogljeno kislino vred izlije v obrnjene tanke lasne posodice in iz teh v večje „privodnice“ ali „vene“, od katerih zadnji tanki konci nič drugzega niso, kot podaljšane „odvodnice“, ali „arterije“. Privodnice se v celem truplu družijo v veje in debla, po katerih se kri razteka nazaj z desni serčni predalček. Ob enem se je kervi zopet primešal redilni sok v naramni kronici, že poprej omenjeni. Kervotok se sedaj vnovič začénja. Iz „desne serčnice“ se kri pahne v pljuča, kjer stopi ogljena kislina ravno tako vun, kakor je kislec noter prišel. Od tukaj se izsôpe zraven nekaj vode zlasti zračni trohnelec med tem, ko se persi kerčijo. Pri tem delu služi serce kot sesavnik (Saugapparat), ki po svojem rednem kerčenji vso kri v celi život razpelje in razžene. Tako na primer pri konji vsa kri vsako minuto 3 krat svoj kervotok dopolne. —

Zakaj mora vsa kri v pljuča, preden v prvič ali pa vnovič po životu se razteče, je iz prejšnjega jasno. Kar je ogljeca v kervi preveč, se zmeša s kislecem, ki se ga po sapi v pljuča dobi, ter pogori do ogljene kisline, kar životu gorkoto daje. Tako mora vsa kri iz serca v pljuča in zopet nazaj v serce, da se potem po celem životu razteka, tam redilna delca zapustivši in vernivši se v serce stopi zadnjič v pljuča. Kervotok je torej dvojin: mali (iz serca v pljuča, odtod nazaj v serce) in veliki kervotok, to je: iz serca po vseh delih života in nazaj v serce. — Pa ogljec ni sam, kar kri odstranjuje. Privodnice, ki drob obpletajo se ne raztekajo naravnost v serce, ampak skozi vratarjico v jetra, ktera trebijo žolc (Galle), ki odteče po žolčni cevi (Gallengang) v tanko črevo. Blizo ledja so obisti (Niere), ktere iz odvodnične kervi vodo (scalnico) odstranijo in po mehurji in scalniku iz života izpravljajo. — Skozi kožo vsega života se tudi nekaj vode izpoti, ta voda je znoj (t. j. jesih in mlečna kislina), v njem je tudi nekaj masti. Ako to iztrebljenje zaostaja, se lahko bolezni naredé, zategadelj snažnost domačim živalim naj bolj zdravje prihranjuje. —

Tudi mleko pri samicah postaja iz kervi. Nad vimenom so zaperte žlezaste čevčice mlečnice, ktere so zavité v tanko mrežico odvodnično (Pulsadernetz), in iz njih izpravljajo mleko. Ker je lahko misliti, da se toliko več mleka izcedí, kolikor več je kervi, ki priteka k vimenu, tako se tudi lahko sodi po velikosti trebušne privodnice, ki nepotrebno kri od vimena k sercu pripeljava, da imajo krave malo ali veliko mleka.

Tudi mast se izpotuje po kervnicah. Ona varje' truplo, pa tudi premikanje in gibanje polajša in v sili je tudi zaloga ogljeca, ktereга se potrebuje za dihanje. Mast je popolnoma trohnelca prosta stvar; naredi se torej tudi iz take kerme (klaje), ki nima trohnelca v sebi. Taka je torej mast redilna in tej nasproti pa mesoredilna hrana.

Vsi delci živalskega trupla redno umirajo eden za drugim, pa kri jih hitro z novimi namestuje. V starosti pa kervino namestovanje začne hirati in pomanjkljivo postajati; takrat je vsak majhen primerek škodljiv, truplo je občutljivo in zdravje razderto tako, da smert ne čaka dolgo.

F. St.

Vpliv narodnega učitelja na šolsko in ljudsko omiko.

(Pri 3. zboru okrajnega učiteljskega društva v Ljutomeru govoril J. L.)

Bilo je v nekih šolskih počitnicah, ko sem se v Ljubljani sošel z nekim višim mornarskim častnikom. Ta je bil domá v neki vasi na G. Deset let že ni bil v svojem kraju; služba njegova mu tega ni dopustila, akoravno bi bil to rad večkrat storil, kajti kot domoljuba zanimalo so ga vse zadeve v domači vasi in deželi. Čez deset let prišedši zopet v svoj rojstni in domovinski kraj — našel je mnogo mnogo sprememb. Veliko nekdanjih znancev in prijateljev, več sorodnikov njegovih krije sedaj črna zemlja, ko so se še pri njegovem odhodu veselega življenja in dobrega zdravja radovali. Tudi več vnanjih sprememb pri hišah, hramih, posestvih i. t. d. bile so došlemu domačinu nova prikazen. Vsemu temu se naš omikan gospod še ni toliko čudil, kakor duševni spremembi svojih rojakov v minulih desetih letih. Kaj pa se je s kmečko mladino, mladenčí, možmi i. t. d. v tem času zgodilo? Ali so morda vsi kmečki mladenčí te vasi postali dijaki viših šol, ki učenost z veliko žlico zajemajo, in možje kmetje pa učeni doktori? Ne, tako daleč še niso dognali. Torej poslušajte!

Pred desetimi leti, ko je naš gospod od doma v tuje kraje na morje in prek morja odrinil, bilo je prebivalstvo omenjene vasi, akoravno bistre glave — še v veliki nevednosti. Nihče skoraj ni znal brati ali pisati, nič niso znali o vesoljnem svetu in drugih rečeh, ktere se tirjajo dandanašnji že od vsakega človeka. Še v naukih sv. vere niso bili dobro podučeni. In od kod, za Boga, naj bi bili vzeli te znanosti? Šole niso

imeli, učitelja ne, z duhovnikom prišli so le malo v dotiko, kakor je to v samotnih krajih sploh navada.

Po odhodu našega slovenskega mornarskega častnika pa sezidajo v tem kraju lepo šolsko poslopje — in kmali dobé tudi učitelja — in sicer pravega, dobrega, izvrstnega učitelja. Mož, čedne terdne postave, dobrega zdravja, bil je okoli 25 let star. Ni bil visoko šolan, po šolskih klopéh ni veliko hlač potergal. Dve latinski šoli in enoletna učiteljska pripravnica, to je bilo vse njegovo šolanje. A bil je tako marljiv in vnet za učiteljski stan, da si je pozneje pridobil veliko lepih znanosti, ktere je potem djanjsko in prav spešno rabil v šoli. Imel je pravo ljubezen do mladine; kdor je ž njim le enkrat v dotiko prišel, le enkrat ga čul govoriti z njegovim posebno milim glasom in gledal v njegove mile oči, — ta je moral v njem spoznati blago dušo, ki je ravno v šoli med nedolžno mladino na naj priličnejšem mestu. In to je res bil, kakor nam kaže vspeh njegovega delovanja skozi 10 let v naši vasi.

Bil je tù on učitelj skoraj vsem stanovalcem, mladim in starim. V vsakdanji šoli podučeval je 5—13 let stara deca, v nedeljsko šolo dopoldne so dohajali 12—16 letni dečki in deklince; in po božji službi popoldne povabil je druge odrasle mladenče in može. Tako je blagi mož delal skozi 10 let dan za dnevom, nedeljo za nedeljo, in sicer vedno iz take ljubezni do mladine, do ljudstva, ki je družila v sebi poterpljenje in marljivost.

In kakošen je bil nasledek tega? Kakošen vpliv je imelo delovanje tega narodnega učitelja na šolsko in ljudsko omiko?

Mladina je rasla ne samo v starosti, temuč tudi v modrosti in kreposti, kakor se v sv. pismu o zveličarju bere. Vsa vaška mladina naučila se je brati, pisati in od mladine ali tudi naravno od učitelja naučili so se tudi odrasli. In še, kar več veljá, obračal je naš učitelj svojo veliko pazljivost na razne oddelke kmetijstva. Več šolskih ur bilo je odmenjenih samo kmetijstvu že v vsakdanji šoli; ob nedeljah se je pa sploh le o kmetijstvu naj več govorilo. Šola dobila je več učnih pomočkov, mala kmetijska orodja izdelovali so otroci sami. Pri šoli bil je lep vert za sadjerejo; v njem so se otroci djansko urili v tem nauku. Pa tudi domá so deca si narejala drevesnice. Pri šoli bila je tudi šolska in farna bukvarnica, iz ktere so si mladi in stari marljivo izposojevali lepe in podučne slovenske knjige. Učitelj je z duhovnikom delal v lepi složnosti; drug družega je podpiral. Župnik so marsikteri krajcar darovali, da so se revnim šolskim otrokom kupile šolske reči, pa tudi obleka, obutalo itd.

Učitelj je rad dohajal v prostih urah k srenjčanom, ter jim pripovedoval razlicne novice, ki jih je zvedel iz knjig in časnikov, Dajal jim je lepe nauke, kako se mora ravno slovenski kmet povzdigniti na boljše materijalno in duševno stanje. Da se prvo doseže, priporočal jim je

umno kmetovanje in varčno gospodarenje; da se duševno povzdignejo, svetoval jim čitanje knjig in časnikov slovenskih. In res, dobri kmetje vbogali so ga. Veliko število se jih je vpisalo v družbo sv. Mohora, in več jih je bralo slov. časnike. V desetih letih je pa to storilo veliko spremembo pri ljudstvu. Vse obnašanje — pred še surovo — bilo je drugače, namreč bolj omikano in vljudno, ves govor srenjčanov lepši in pravilnejši in njih znanosti o svoji narodnosti in pravicah, o politiki, vesoljnem svetu i. t. d. bile so večje in jasnejše. Ob nedeljah se niso več toliko v kerčmah zbirali in ne razsajali, bili se in morili, marveč bili so zbrani pod domačo lipo, ter razgovarjali se o tem in unem in vmes popevali mične slovenske pesmi, naučene od učitelja. Deca niso divjala po ulicah vaških in se ne skrivala pred došlimi gospodi; ampak vljudno so otroci pozdravljali duhovne gospode, učitelja in župana ter druge gospode, ki so sim ter tje v vas dohajali. Ravno tako lepo so storili pri prihodu našega gospoda častnika.

Ta je pa imel tudi veliko veselje nad takošnim napredkom svoje domače vasi, in spoznal je, da je šola z učiteljem, učitelj z duhovnom vred vse to učinila. Svoje veselje izrazil je s tem, da je šoli daroval več učnih pomočkov in šolo vpisal kot dosmertno v družbo sv. Mohora i. t. d.

To je pač lep zgled, kako velik dobredejen vpliv ima naroden učitelj na šolsko in ljudsko omiko! Bog daj še več takih mož našemu potrebnemu slovenskemu narodu!

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

36. Da je pa Metelko tako temeljito znal presojeti pisanja slovenske, k temu je pomagalo mu največ marljivo učenje staroslovensčine in narečij slovanskih. Bil je v tem samouk, kakor mnogi Slovenec pred in za njim. Reči se vendar sme, da so ravno Slovenci veliko pečali se s starim jezikom slovanskim, če tudi ne slovijo po svetu, ker njihove preiskovanja niso prišle na dan. Kar sta pa Dobrovský in Kopitar vrata odperla v hram starega jezikoslovstva slovanskega, množijo se verli jezikoslovci od leta do leta. Med prvimi nasledniki je če tudi bolj skromno ali pohlevno — Metelko. Pokazal je to svoje znanje že v „Lehrgebäude der Slowenischen Sprache“ l. 1825, v „Anhang zur Vorrede“ l. 1848, v svojih naukih in slovenskih pisanjih; posebno veselo pa je napredoval v staroslovensčini, kar so jele na svetlobo prihajati slavne Miklošičeve dela, na pr. l. 1845 „Radices linguae slovenicae veteris dialecti“, in „S. Joannis Chrysostomi homilia in ramos palmarum palaeoslovenice“ itd.

Konec leta 1849 razpiše Miklošič naročevanje na svoj „Rečnik starega slavenskega jezika ali lexicon linguae slovenicae veteris dialecti“ (gl. Novic. I. 46 in 47), in že 26. novembra mu je Metelko na Dunaj poslal sledeče pisemce:

Prečastiti, visokoučeni, mnogozaslužni Gospod Profesor!

Blagovolite prejeti tukajšnjih 30 gl. v predplačo staroslavenskega rečnika in mi ga poslati v 11 stisih, ki ga z velikim veseljem pričakujem. Vi ste nam, Prečastiti Gospod, v silni potrebi na pomoč prišli; iz čistih virov staroslavenskih rokopisov zajemate ste nam kakor že pred s posebno koristnima in vse hvale vrednima izdelkama (Radices linguae slovenicae et Homilia s. Chrysostomi) pravi pot pokazali, po katerim je moč Slavenščino na visoko stopnjo olike povzdigniti. Lepa hvala Vam bodi za tolike Vaše zasluge, de ste tamo pregnali in svetlobo vstanovili, ki razsvitlja vse Slovanske narečja. Iz polnote svojega serca Vam rečem svojo zahvalo in češčenje

Vaš

sluga naj ponižniši

Metelko.

Ker so se po njegovem spodbudovanji v kratkem naročili nanj še nekteri učenci, mu 10. decembra pošlje drugo pismo, katero se je glasilo

Prečastiti, Visokoučeni Gospod Profesor!

Prejšnjiga mesca 26. d. sim Vam poslal 30 gl. v predplačo za Vaš staroslavenski rečnik s prošnjo mi ga blagovoljno v 11 stisih poslati. V ravno ta namen Vam pošljem zdaj spet 30 gl. za drugih 11 stisov, in Vas lepo prosim mi skupej 22 stisov Svojiga brez dvoma neprecenjeniga rečnika ob prvi izdaji poslati. Terno upam, de bo Vaš izdék nam v veliko povzdigo našiga mater-niga jezika in v veči in veči spoznanje Vaših mnogih zaslug služil, in v tem upanji se zaznamvam

Vaš

V Ljubljani 10. grudna 1849.

sluga naj ponižniši

Metelko.

Na to mu 25./12. 1849 odpiše Miklošič tako-le:

Prečastiti Gospod profesor!

Jaz sem dobil Vaša dva lista in denarje, ki ste mi jih poslali za 20 istiskov mojega staroslovenskega rečnika, kterimu številu sta dva do-dana. Lepa hvala Vam bodi, Gospod profesor, za Vaš trud in za denarje, lepša pa še za besede, ki so v Vaših listih zadržane: ali hvala, ki jo meni dajete, meni vsa ne gre, velik del te hvale se mora k Vam vrniti, ker Vaša gramatika našega milega maternega jezika je najprvič mene podbodla se tudi starega bolje izučiti, kakor se to navadno godi. Primite tedaj prilozeni istisek mojega delca na boljšem papiru za slabo znamnje moje hvaležnosti in mojega poštovanja.

Z Bogom!

Vaš

ponižni sluga in srčni prijatelj

Miklošič.

L. 1850 pride toraj na svetlo „Lexicon linguae slovenicae veteris dialecti“; tisto leto še spiše Miklošič „Lautlehre der altslovenischen Sprache“ in za njo tudi „Formenlehre“. Kako je Metelko želel slednjega novega dela njegovega, spričuje tudi naslednje pismo:

Prečastiti Gospod Profesor!

Ne Turek — ampak naš častiti rojak gosp. Ignaci Knobler, generalvikar srednje Afrike, Vam bo to pisemce v roke podal. Morebiti po tem prijatlu in Vaši blagovoljnosti dosežem, kar sicer po nobeni ceni nisim mogel dobiti, namreč Vaše »Lautlehre«. Skažite mi, Vas prošim, to prijaznost in dajte te bukve pričujočimu, ki Vam bo ceno ročno poravnal, in mene z njim zveselil. Zakaj jih bukvarji ne morejo dobiti, ne vem, pa upam, da se bo sčasoma zjasnilo. Ne zaderžujte luči tistimu, ki po njej hrepeni, in je po toliki iz Vaših slavnih del prejetih svetlobi do Vas poln hvaležnosti in poštovanja

Vaš

V Ljubljani 29. kimovca 1850.

sluga naj ponižniši

Fr. Metelko.

Letošnja šolska naznanila.

1. „Jahresbericht der k. k. Lehrerbildungsanstalt zu Laibach“ ima na čelu sostavek „Zur Lehrerfortbildung in Krain“, ki ga je spisal glavni učitelj g. L. v. Gariboldi. Ne bi bili pričakovali od prve c. k. izobraževalnice za učitelje v deželi namesti mirnega, znanstvenega spisa (kakoršnega imajo in so ga imeli vsi drugi tukajšnji programi) tako strastnih napadov na vse, kar se je do sedaj v deželi za šolstvo storilo. Zeló dvomimo, da bi bila to prava pot, ktera mlade, nastopne učitelje vodi do samostalnega izobraževanja. Koliko nam je v tem stavku g. v. Gariboldi povedal in pokazal resnice, koliko laži in koliko enostranske pedagogične vednosti, bodedo drugo pot dokazali. Učiteljskih pripravnikov bilo je na koncu leta v vseh treh tečajih 39, učencev v vadnici pa 232. Za učitelje sposobni so letos: Bernard Karl iz Bohinja, Kovač France iz Dola, Levstik Anton iz Sodražice, Lindner Valentin iz Ljubljane in Starec Matija iz Sodražice. Novo šolsko leto začne se 1. okt. t. l. Novi pripravniki sprejmljejo se 28. in 30. sept. v pisarnici c. k. izobraževalnice za učitelje. Da se sprejmó, morajo biti 15 let stari, po telesu zdravi, lepega vedenja in morajo biti izomikani, kar morajo pokazati pri sprejemnem spraševanju.

2. „Letno sporočilo prve mestne čveterorazredne ljudske šole pri sv. Jakobu v Ljubljani“ ima v vvodu besedo „staršem“, imena 7 učiteljev in dva kateheta, ki so to leto podučevali 523 učencev vkup 112 ur na teden. Pri tej šoli vstanovlja se knjižnica za učence. Vsi šolski prijatelji naj bi pripomogli k tej koristni napravi!

3. „Letno sporočilo druge mestne čveterorazredne ljudske šole v Ljubljani“ ima v slovenskem in nemškem jeziku spredaj spis: „Domača izreja in njeni nasledki za prihodnost“. Učiteljev je bilo v tej šoli 6 in 3 gg. katehetje, kateri so 764 učencev po 157 ur na teden podučevali. Učencev po narodnosti je bilo: Slovencev 426, Nemcev 37, Lahov 11 in 1 Hrvat.

4. „Jahresbericht der Mädchenvolksschule bei den Ursulinen zu Laibach“ kaže učni načert, šolske čertice in v vsem vkup 1018 učenk, med kterimi je bilo v vnanji šoli 814 Slovenk, 36 Nemk, 3 Čehinje in 4 Lahinje.

5. „Letno sporočilo očitne čveterorazredne ljudske šole v Kranji“ naznanja prednike in učitelje, kaže šolski dnevnik, do-brotnike šole in napredek šolske mladine, ktere je bilo v vseh štirih raz-redih 140 učencev in 108 učenk, v nedeljski pa 54 učencev in 61 učenk, vkup 363.

Književstvo.

„Slovenska Matica“ dala je na svetlo dve krasni knjigi, in sicer: »Prirodopis živalstva“ za spodnje razrede srednjih šol, izdal dr. Al. Pokorny, poslovenil Fr. Erjavec, prof. na c. k. viši realki v Gorici, drugo predelano in pomnoženo izdanje s 490 podobami; v Pragi, natisnil H. Mercy. — „Prirodopis rastlinstva“ za spodnje razrede srednjih šol, izdal dr. Al. Pokorny, poslovenil Ivan Tušek, prof. c. k. gimn. v Ljubljani; drugo predelano in pomnoženo izdanje s 350 podobami; v Pragi, natisnil H. Mercy. Zraven teh dveh prelepih knjig pa smo dobili od Matice tudi še tri zemljevide: Afriko, Avstralijo, in evropejsko Rusijo. Priznavati mora vsakdo, da „Slov. Matica“ častno spolnuje svojo lepo nalogo: pospeševati domače slovstvo. Tudi družba sv. Mohorja nam je to pot naše slovstvo pomnožila s prav zanimivimi knjigami. Razposlala je: „Življenje svetnikov“ 7. snop. „Življenje Kristusovo“ 4. snop., „Kupčija in obertnija“, „Umni živino-rejec“, „Slov. večernice“ 27. zv., „Koledar“ za l. 1873. Res, Matica in družba sv. Mohorja ste dve zlati zalogi za naš narod. — V Pragi pri F. Tempsky je prisla na svetlo prav izverstna računica pod naslovom: „Angewandte Arithmetik“ und einfache Buchführung für Bürger-, Handels- und Gewerkschulen von Dr. Fr. Ritter v. Močnik, Kdo ne pozná izverstnih računarskih knjig dr. Močnikovih! Kakor druge, tako je tudi ta prav djanjsko vravnana, in jo živo priporočamo tudi ljudskim učiteljem.

Šolsko obzorje.

Iz Štajerskega. (*Poslano.*) Neki dopisnik iz Štajerskega v 14. l. t. l. »Uč. Tov.« med drugim to-le poroča: »Ker je materijalno stanje tū bolje vredjeno nego na Kranjskem, došlo bode še mnogo kranjskih učiteljev tū sim. In to je tudi prav. Za kaj bi domá stradati morali? Tukaj pa tudi zvedenih in narodnih učiteljev kaj potrebujemo, ker po nekterih krajih niso učitelji ne kuhani, ne pečeni. Izjeme so le redke«. — Štajerski učitelji so za svojo stvar, »šolo«, sploh vneti. V katerem oziru torej niso »kuhani, ne pečeni?« Gospod dopisnik! Gotovo vam je znana šolska postava, po kateri se mora vsak učitelj, vestno ravnati, sej je to prisegel. Več pa, ko postava od nas tirja, nismo dolžni storiti. Ako ima pa Kranjska vse zvedene, in narodne učitelje, ali jih ne potrebuje ravno tako, kakor Štajerska? Ali je na Kranjskem zna biti tadi takih učiteljev, ki niso kuhani, ne pečeni? Če je ta dopisnik tudi učitelj, pač škoda, da je tako zveden, da zna svoje tovarše učitelje tako ogo-varjati! To res kaže slogo! Za take zvedence in narodnjake, ki toliko pospešujejo »spostovanje učitelja« se priserčno zahvaljujemo.

Da vsi ljudje niso enaki, je bilo in bo, a to ne samo na Štajerskem. — Po kaj torej černenje? Pri prihodnih dopisih se spominjajte »humanitete«, gospod dopisnik! Tudi »diskrecije« ne pozabite!

Iz Ljutomera. (Naše okrajno učiteljsko društvo) imelo je 11. t. m. svoj 3. letošnji zbor. Ta je bil namenjen za sv. Jurja na Ščavnici, da bi nekteri učitelj k zboru krajšo pot imeli. Pa v pravih našega društva je §., ki določuje, da društvo zboruje v Ljutomeru. Opiraje se na ta §. prepovedal nam je naš vestni g. glavar zborovanje pri sv. Jurji. Vkljuba temu zbralo se je bilo 11 učiteljev v Ljutomeru. Po nagovoru predsednika spremenil se je oni §. pravil tako, da sme društvo zborovati tudi v bližnjih krajih zunaj Ljutomera.

Potem je govoril g. L. o »vplivu narodnega učitelja na šolsko in ljudsko omiko«, kar je razjasnil v priličnem zgledu. G. Meglič govoril je o »naravoslovji v ljudski šoli« in g. Kryl o »zgodovini prvega omikovanja pri raznih narodih«. Govori so terpeli nad 2 uri. Naposled je še g. L. stavil predlog, da se društvo oberne na štajerski deželni odbor in deželni šolski svet zastran povišanja podučiteljskih služeb z 240, 300 in 360 gld., in učiteljskih s 400 gld. letne plače. Ta predlog se je enoglasno sprejel. S tem se je 3. zbor tega društva vredno končal.

Iz Černomlja. Tukajšnje okrajno učiteljsko društvo je imelo 11. julija t. l. svoj 10. shod.

Po prebrani zadnjega zapisnika se je prestopilo k dnevnu redu, ki je bil ta-le: 1) govor o metrični meri, 2) pomenki o vstanovljenji okrajne učiteljske knjižnice, 2) posebni nasveti.

Pervo točko je g. predsednik A. Jeršinovec prav dobro in djanjsko razjasnoval. Potem dokazuje, kako lahko bo po tej novi meri računiti in kako veliko veselje imajo njegovi učenci s to mero, ker še sami spoznajo, kako hitri in lahki bodo taki računi. Res je sicer, da bode mnogo sitnosti prej, ko bode ta mera povsod navadna, posebno v začetku, dokler bode treba iz stare v novo mero prenašati. K temu pa imamo v vseh pomočnih knjigah potrebne razme-njevalce. Oziraje se na postavo, ktera velí, da sme že od 1. prosinca 1873 to mero vsakdo veljavno rabiti in da bode od 1. prosinca 1876 sama ta mera veljavo imela, priporoča tistim učiteljem, kateri še do sedaj učence v tem morebiti podučevali niso, se tega dela z veseljem in resno priprijeti in si k temu

potrebnih pomočnih knjig itd. preskerbeti, kajti pri mladini moramo začeti in to že sedaj, ako hočemo o pravem času kaj storiti. To nam ukazuje tudi §. 52 postave od 20. avgusta 1870.

O drugi točki govori nekoliko g. A. Javoršek, ter nasvetuje, da bi se knjižnica učiteljskega društva zedinila s knjižnico okrajnega šolstva, kateri nasvèt pa po govoru g. M. Stanonika ni bil sprejet, toda sklenilo se je, da se vstanovi okrajna knjižnica, dosedanja društvena knjižnica pa naj ostane le društvu. Nasvetuje se potem, da bi si naročili »Gospodarski list« in »Pravnika«, kar je bilo enoglasno sklenjeno.

G. Schiller predlaga, da bi si omislili kamnotis, ker nam je od tukajšnjega c. k. vrada zagotovljeno, da bomo dosti dela dobili in bi prihodki prišli društvu v korist. To se je sprejelo s pogojem, ako c. k. okrajno glavarstvo in c. k. okrajna sodnija službeno poterdi, da bomo mnogo dela dobili.

G. Stanonik opomni tudi, da bi saj učitelji bolj redno in o pravem času hodili k učiteljskim zborom in povdarja, da ravno bližnji naj bolj izostajajo. Nazočih je bilo le 11 pravih udov.

Ravno ta dan je imel tudi c. k. okrajni šolski svet svojo sejo. Med drugimi obravnavami so bile tudi prošnje štirih učiteljev za denarno podporo. Ker je v naših krajih res velika revščina in huda draginja, tako da učitelji s svojo pičlo plačo prav slabo živé, upamo, da bode slavni deželni šolski svet te prošnje uslišal.

Jersinovec.

Iz Šent Jerneja. Prav redko slovesnost smo tù 18. preteč. m. obhajali. Mimo našega kraja prišli so slavni popotnik nadvojvoda Albrecht. Kar je bilo v hitrici mogoče, smo pripravili za vredni sprejem slavnega gosta. Tudi šolska mladina je šla gospodu nadvojvodu na proti. Ob 3 popoldne privozijo tù sim in ko zagledajo množico učencev, se ustavijo pri transparentu, kjer jih je tudi čakala duhovščina, srenjsko namestništvo in množica srenjčanov. G. Buzič ogovori slavnega popotnika, jih spodobno pozdravlja in tudi kaže reve in težave tega kraja — med drugim tudi to, da bi srenja rada postavila si večje šolsko poslopje in dobila za ukaželjno mladino še enega ali več učiteljev. Slavni gospod pravijo, da naj se o tej zadevi srenjčanje obernejo do domače deželne vlade, ker šola je prva potreba v srenji. Potem jim je neka deklica podala lep cvetlični šopek, kterege so radovoljni sprejeli in terdili, da bodo celó presv. cesarju povedali, kaj so v Šent-Jerneji vse videli in slišali. Bog ohrani slavnega, dobrega nadvojvoda!

Iz Ljubljane. Za peto zborovanje avstrijskih učiteljev 30. in 31. avg. in 1. in 2. sept. t. l. v Celovcu so vse železnice, parobrodi i. t. d. dovolili popoznano vozno ceno.

— Prišla je na svetlo postava ministra za bogočastje in nauk (22. jun. t. l.), ktera na tanko določuje, kakošna naj bodo, kako naj se vredujeje igralnice ali male šole za otroke (Kindergärten). Marsikdo do sedaj ni vedel, kaj in kakošne so te učilnice; sedaj ta postava to ra tanko kaže in določuje. Okrajnim šolskim nadzornikom naroča se, da naj šole za male otroke (Bewahranstalten) prestvarijo v igralnice (Kindergärten). V Ljubljani imamo pri sv. Florjanu šolo za male otroke, pa se prav po starem kopitu; čas bi bil, da bi se sedaj ta šola vredila in po tej postavi spremenila v primerno igralnico.

— Po min. ukazu 30. jun. l. l. s št. 6664 je pri c. k. založbi šolskih knjig na Dunaji za knjige ubogim učencem na Kranjskem za l. 1871, 541 gl. 76 kr., za Štajersko 2145 gl. 30 kr., za Istro 615 gl. 43 kr., za Koroško 556 gl. 39 kr. prihranjenega denarja.

— Postavo za učiteljska spraševanja od 15. nov. 1869 nadomestuje sedaj nova postava od 5. aprila l. l. Pozneje več o tej novi postavi.

— Srenjsko svetovalstvo v Gradci je ravnateljem, učiteljem in podučiteljem (učiteljkam in podučiteljkam) mestnih šol dovolilo 20 odstotkov doklade k njihovi plači, in sicer tako dolgo, dokler se učiteljske plače ne bodo po deželni postavi vravnale.

— 27. t. m. so vse (razun realke) ljubljanske šole sklenile šolsko leto. 31. pret. m. je realka praznovala sklep šolskega leta.

— Za veliko razstavo na Dunaji se sprejemljejo še do meseca decembra vse stvari, ki spadajo v versto 26. t. j. stvari za odgojo, poduk in izobraževanje. Učitelji, ki za ta namen kaj pošljejo, ne plačajo za razstavni prostor ničesa.

— V poslednji seji deželnega šolskega sveta sklenjeno je bilo med drugim sledeče: Prošnja učiteljice Karoline Margreiter, naj se njeni privatni enorzredni dekliški šoli podeli pravica javne šole, se priporoča je izroči ministerstvu nauka; — po razsodbi ravnateljstev preparandije, realke in gimnazije Lapajnetova »Geometrija« ni za šolsko knjigo pripravna; deželni šolski svet je potem sklenil jo priporočiti ljudskim šolam, da si jo kupijo za knjigarnice svoje; — krajnemu šolskemu svetu v Preski je bilo naloženo, naj učiteljevo plačo zboljša in potem razpiše službo; — odpis c. k. ministerstva nauka, po katerem ono za navadno deželnemu šolskemu svetu prepušča razsodbo o razporu izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole, je bil na znanje vzet in ravno tako odpis, da za prihodnje leto še ostanejo štiri paralelni razredi na gimnaziji ljubljanski; — vloga okrajnega šolskega sveta v Kranji se je zavrnila z ukazom, da se naprava dekliške šole nikakor ne sme še dalje odlašati; — prof. Globočniku se je za uk risanja na ljublj. pripravnici odločilo 200 gold., učitelju Govekarju na Igu pa 75 gold., za to, ker je nadomestoval tudi podučitelja.

Razpis služeb. Po sklepu c. kr. okr. šolskega svetovalstva v Tominu se s tem v novič razpisujete: služba učiteljeva v Breginji z letno plačo 300 gold. in služba učiteljice v Kobaridu z letno plačo 400 gold. Plači se bote poviševali po namenu deželne postave od 10. marca 1870 št. 18.

O pomanjkanji prisilcev s spričevalom učiteljske zmožnosti po namenu §. 38 derž. postave od 14. maja 1869 šte. 62 se podelite službi tudi podučitelju, oziroma podučiteljici z letno plačo znašajočo 60 odstotkov pred omenjenih plač.

Ako bi se novo šolsko poslopje, namesto v Breginji, zidalo v Sedlu, in bi breginjska občina v šolskih zadevah spadala pod Sedlo, moral bi učitelj ali podučitelj imenovan za Breginj potem šolo v Sedlu prevzeti.

Prošnje s potrebnimi dokazi, sosebno s spričevali o pripravnosti za učiteljstvo naj se vložijo naj dalje do 10. septembra t. l. in sicer pri dotičnih krajnih šolskih oblastnijah. Prošnje onih učiteljev, ki so že v službi, predlagajo naj se po poti predstavljene okrajne šolske oblastnije.

C. k. okrajno šolsko svetovalstvo v Tominu,

dné 24. julija 1872.